ч. 259 (13.207). Львів, понеділок 21. листопада 1932. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 4·00 зол.
Чвертьрічно 12·00 „
Піврічно 24·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

По заворушеннях у Женеві.

(Кореспонденція зі Швайцарії).

Коли інші держави перебувають у переконанні, що більшовизм у них неможливий, то в Швайцарії не припускали навіть можливости поодиноких проявів цього руху. Крізаві заворушення, що коштували Женеву дванацять убитих та понад сорок тяжко ранених, показали, що й Швайцарія не на місяці, а в сфері діяльности московського Комінтерну.

Світова кріза не минула й Швайцарії, потік чужинців, що рік-річно наводнював її міста й села, курорти й туристичні станиці, катастрофально зменшився. Кріза готелевих підприємств далася сильно в знаки швайцарцям. Занепав й експорт швайцарських виробів, у першу чергу високоякісних годинників та машин. Число безробітних у Швайцарії від двох років стало зростає, хоч воно й не досягло ще поважної цифри, то у всякім разі збільшило ряди елементів, незадоволених сучасним ладом.

Значна частина вини за зріст більшовицького елементу в Швайцарії паде, як і в інших державах, на соціяльну демократію, яка не спромоглася виступити з цілою рішучістю проти московських впливів на робітництво. В менше виразних формах відбувався тут суспільний процес, який з цілою яскравістю відбувся в Німеччині. Коли соціяльна демократія показала свою нездібність органічно поборювати більшовизм у межах робітничої кляси, за це взялася інша партія в межах нації, зглядно держави. Хоч екзекутива швайцарської соціяльної демократії і заявила, що не солідаризується з акцією більшовизантського крила, яке під проводом Ніколя, Дікера, Ісаака та інших виразно трималось засад Третього Інтернаціоналу та опанувало Женеву, Льозанну й деякі менші міста, то з партії їх не виключила. А на догани партійного проводу більшовизуючі соціялісти найменшої уваги не звертали. Обставини сприяли їх діяльности.

Причинившись у значній мірі до світової господарської крізи, більшовики зголосилися як усюди, рятувати швайцарський промисл своїми замовленнями. Хоч замовлень цих не принято, бо швайцарський уряд відмовився гарантувати заплату за їх виконання, то не лише швайцарська соціяльна демократія, але й деякі представники великого швайцарського промислу в Федеральній Раді висловились не лише за нав'язанням торговельних зносин з Радянщиною, а й за її визнанням, коли це буде обовязково потрібне. Таким чином для радянських впливів було відкрите широке поле в найширших верствах швайцарського громадянства. По крівавих подіях у Женеві деякі часописи раптом прийшли до переконання, що участь Радянщини в конференції розброєння та спричинена цим присутність радянської делегації в Женеві, викликала небезпечний зріст більшовицької пропаганди в Швайцарії, але цяж сама швайцарська преса зовсім не була проти того, щоби Радянщина приступила до Союзу Народів. Розрухи в Женеві викликали таким чином деяку еволюцію поглядів. У Женеві побачили, що й гостинність навіть добре заплачена, має деякі відемні боки, коли її треба додержувати й супроти більшовиків. А в пресі великих держав почулись зітхання, що й Женева не є островом миру та спокою, захищеним від більшовицьких розрухів.

Для людини обзнайомленої з більшовицькими методами праці з самого тону більшовицької преси та деяких інших нехибних познак мусіло бути ясним, що більшовики готують рішучий виступ. Оскільки він був несподіваним для Женеви, видно не лише з непідготованости управи міста до розрухів, а й з того, що публика цілком спокійно придивлялась розрухам; між убитими та померлими від ран дванацятьома жертвами було лише три комуністи. Розагітована більшовиками юрба була так певна перемоги над купкою війська, що не спинилась, на позідніє майор Крафт, і по перших стрілах, гадаючи, що вони дані лише на постріл у повітря. Лише коли впало кілька ранених, юрба кинулась в розтіч. Обезброєння війська булоб безперечно початком крівавих боїв між прихильниками Ніколя та його противниками. Можливість того, що будинок Союзу Народів опинився би в руках його найгірших ворогів, була у всякому випадку не виключена. Про поважну скількість більшовицьких елементів у Женеві свідчило й те, що їм пощастило перевести досить значною більшістю страйк протесту в Унії Синдикатів. У деяких частинах змобілізованих по розрухах найшлись справді нечисленні елементи, що браталися з більшовицькими демонстрантами перед касарнями. Деякі праві французькі дневники використали навіть женевські розрухи для арґументів проти заведення міліції в европейських державах.

Голоси европейської преси, передовсім англійської й французької, однозгідні в твердженні, що женевські розрухи є частиною великого пляну більшовицької акції, переведеного з більшим чи меншим успіхом і в деяких інших державах. В Англії наприклад у формі походу безробітних на Льондон.

Тої самої думки на загал є і швайцарська преса. „Журналь де Женев“ між іншим пише, що вина за кров пролиту в Женеві паде на чужий уряд, який, удаючи, що підтримує з іншими коректні відносини, провокує розрухи; і зазначує, що радянські амбасади та торговельні місії, ховаючись за дипльоматичну недоторканість, служать осередками комуністичного руху. Часопис цей гірко нарікає на Францію, яка дає іншим державам злий приклад протеговання більшовиків. У самім її уряді є особи, зокрема М. де Монзі, які симпатизують з більшовицькими проводирями. У деяких колах аристократії терпіти більшовиків вважається добрим тоном. Навколо більшовицької амбасади шириться деморалізація й зрада. У парляменті є багато осіб, що улягають більшовицьким впливам. У радикально-соціялістичній партії, М. Бержері навіть не ховає своєї приязні до комуністів. Крайні радикали-соціялісти лучаться з більшовизантами. Деякі посли, відбувши подорож до Радянщини цього літа, працюють тепер над зближенням з нею. М. Шарль Барон президент комісії копалень приняв титул „почесного інжиніра нафтового промислу Радянщини“. Зловісним завершенням усього цього має бути підписання французько-радянської умови про ненапад, що має статися незабаром...“

Скарги швайцарської преси остількиж оправдані як і даремні. Швайцарія є черговою жертвою „високої“ політики деяких держав, які сподіваються, що більшовики пошкодять їх противникам більше й скорше, ніж їм самим. Якже далеко поступила вперед европейська політика від того часу, коли німецький уряд переслав у заплюмбованих вагонах більшовицьку верхівку до Росії!

Зрештою швайцарці самими скаргами не обмежуються, але пильно дбають про те, щоб їх мілітарні сили були в силі дати собі раду з більшовиками. Заходи ці остільки розважні як і характеристичні тому, що стали конечними в країні, яку вибрав своїм осідком Союз Народів.

М. Данько.

Про зареєстровані товариства.

Дальші інформації про постанови нового закону про товариства*).

Особи в числі найменше 17, або звичайні товариства, що мають не менше 15 членів і хотять стати правною особою (звичайні товариства, зголошені тільки в старостві, не є правними особами), мають внести подання до воєвідської управи через старосто, щоби зареєструвати товариство, з долученням 4 примірників статуту. В статуті треба навести: 1) назву товариства, що має ріжнитися від інших товариств у тому самому воєвідстві, 2) терен діяльности і осідок, 3) ціль товариства і засоби діяльности, 4) спосіб вступу і виступу членів та їх права й обовязки, 5) спосіб установлювання членських вкладок, 6) власти товариства, спосіб їх вибору і доповнення та обсяг їх компетенції, 7) спосіб репрезентування товариства назверх і умовини важности постанов і письм, 8) спосіб полагоджування спорів у самому товаристві, 9) спосіб затягання маєткових зобовязань товариством, 10) спосіб зміни статуту і 11) умовини і спосіб розвязання товариства. Крім цього у статуті треба навести відношення товариства до інших товариств або організацій, якщо товариство хоче їм підпорядкуватися під організаційним або ідейним оглядом. (ст. 18.).

Воєвідська управа письменним умотивованим рішенням може відмовити реєстрації з тих причин, що їх наведено у ст. 14, або тому, що товариство не відповідає мотивам суспільного пожитку, або може свою згоду узалежнити від відповідних змін у статуті (ст. 20).

Воєвідська управа вписує зголошене товариство у реєстр, якщо не має застережень проти проєкту статуту і факт зареєстрування оголошує на кошт основників у „Моніторі Польскім“, доручуючи основникам один примірник статуту з відповідною записком. Від хвилини зареєстрування товариство є правною особою і попри свою назву може мати додаток „зареєстроване товариство“ (ст. 21).

Впис до реєстру і оголошення мають зазначати: 1) назву і осідок товариства та терен його діяльности, 2) дату впису до реєстру, 3) ціль товариства і засоби діяльности, 4) імена і назвища основників, 5) евентуальні обмеження повновластей управи і 6) час тревання товариства, якщо той час є обмежений (ст. 22).

Управа товариства має обовязок до двох тижнів, відколи товариство розпочало свою діяльність, подати до відома воєвідської управи через старосто склад управи й адреси членів управи та адресу домівки товариства. Те саме має вона зробити щодо кожночасної зміни у складі управи товариства або зміни домівки, рівнож найпізніше до двох тижнів. Всі ті дані, як і пізніші зміни, вписують до реєстру (ст. 23).

Про припинення і розвязання зареєстрованого товариства рішає воєвідська управа в спосіб, як це робить старосто супроти звичайних товариств. Старосто має право жадати від управи товариства письменного звіту з діяльности товариства і рахункового звіту, а це у двох примірниках, як також потрібних виснень (ст. 24)

На випадок припинення або розвязання товариства воєвідська управа зазначує це в дотичному реєстрі і в разі потреби іменує куратора для ведення маєткових справ товариства. Вона наказує також ліквідацію товариства після правосильного рішення про розвязання, хіба що здержано виконання того рішення (ст. 25).

Воєвідська управа може наказати ліквідацію товариства, якщо: 1) число членів впаде нижче

*) Гл. „Діло“ ч. 254, з 16. н. м.

10. 2) коли нема управи, передбаченої статутом і нема умов до утворення управи, або коли не виберуть управи впродовж однорічного речинця, 3) коли не відновлено управи впродовж трьох по собі наступних періодів статутового урядування і 4) коли товариство фактично перестало істнувати, або його істнування стало безпредметове. Ліквідація наступає з уряду, або на внесок куратора чи якоїнебудь іншої особи (ст. 26).

Майно розвязаного товариства буде вжите на ціль, передбачену статутом. Якщо такої постанови у статуті нема, тоді сама воєвідська управа рішає про призначення майна, беручи під увагу цілі товариства (ст. 27).

Зміни статуту можна перевести в той спосіб, як оснування товариства, і їх втягають до реєстру (ст. 28).

Кожне товариство мусить мати управу, що заступає його назовні перед владою і третіми особами (ст. 29).

Якщо нема управи, здібної до правної акції, тоді воєвідська управа сама або на жадання інтересованої сторони встановить куртора, що заступає управу аж до часу усунення браків, або ліквідації товариства. Особу куратора може воєвідська управа кожночасно змінити (ст. 30).

Обовязком управи т-ва є скликати загальні збори у випадках, передбачених статутом, а якщо таких нема, найменше раз у рік. Загальні збори є найвищою владою товариства і рішають про справи, означені в статуті, а не застережені іншим органом товариства (ст. 31).

Управа товариства мусить скликати загальні збори, якщо цього зажадає передбачена статутом скількість членів, а коли такої постанови в статуті нема, найменше одна десята частина членів, управнених до голосування. Якщо управа цього не зробить, то ті члени, що виступили з домаганням скликати загальні збори, можуть самі скликати загальні збори, а предсідника тих зборів іменує воєвідська управа (ст. 32).

До реєстру треба вписати також отворення конкурсу до майна товариства і ліквідацію товариства разом з іменами ліквідаторів та змін у їх складі, як рівнож викреслення з реєстру зліквідованого товариства (ст. 33.)

Управа т-ва мусить зголосити до воєвідської управи крім даних, про які була мова вище, ще також і обмеження повновластей товариства, розвязання товариства власною постановою або через те, що минув час, на який основано товариство, чи тому, що добуто цілі товариства; треба зголосити ліквідацію товариства й імена та назвиська ліквідаторів, якщо ліквідацію рішило само товариство (ст. 34).

Ліквідатори мусять зголосити зміну у складі ліквідаторів, покінчення ліквідації і вичеркнення товариства з реєстру. Впис до реєстру конкурсу і отворення ліквідації з уряду та подання імени і назвиська куратора і ліквідаторів переводять офіціяльно (ст. 35).

Реєстри товариств є явні та доступні для третіх осіб. Кожному прислугує право дістати достовірні відписи і витяги з тих реєстрів (ст. 36).

На випадок розвязання товариства через власну постанову або тому, що минув час, на який товариство основано і добуто цілі товариства, якщо нема в статуті постанов про призначення майна товариства — останні загальні збори рішають про його призначення. Якщо такої постанови нема, про призначення майна рішає воєвідська управа (ст. 37).

Ліквідаторами товариства у випадку, передбаченому у ст. 37, є члени останньої управи, хіба що інакше постановляє статут, а на випадок браку такої постанови, ухвала останніх загальних зборів. У всіх інших випадках ліквідаторів іменує воєвідська управа, котра може їх відкликати й іменувати інші особи (ст. 38).

Ліквідатори можуть заключувати тільки такі умови і полагоджувати такі справи, які виходять з ліквідації. Ліквідацію треба перевести в найкоротшому часі без шкоди для майна товариства. Якщо до одного року не буде скінчена ліквідація, то воєвідська управа може її продовжити на узасаднений внесок ліквідаторів (ст. 39).

Право закладати відділи (філії) товариства прислуговує тільки таким товариствам, що передбачують це у своєму статуті, де подані організаційні засади тих відділів (ст. 40).

Управа відділу є обовязана повідомити староство про оснування відділу, долучаючи до подання: 1) один примірник статуту, 2) доказ згоди централі на оснування відділу, 3) виказ складу управи й адреси членів управи і 4) адресу домівки відділу. Про кожну зміну у складі управи, зміну адреси домівки і зміну статуту треба повідомити староство найпізніше до двох тижнів. Права властей щодо загляду над відділами є такі самі як у інших товариствах (ст. 41).

Союзи товариств або інших правних осіб можна основувати при аналогічному приміненні постанов декрету про товариства з тим, що до оснування союзу вистарчає участь трьох товариств або правних осіб (ст. 42).

До товариств, що користають з публичної жертвенности або із допомог від влади чи публичних установ, мають пристосування такі постанови: 1) вони мусять повідомити староство про кожні свої загальні збори; це торкається також і засідань управи, якщо предметом нарад управи є вжиття фондів, узисканих з публичної жертвенности або із допомог від влади і публичних установ, 2) влада може делегувати на їх засідання свого відпоручника, що має право забирати голос, жадати інформацій і вияснень та робити свої уваги щодо господарки товариства, видатків, потрібних реформ і т. д. і 3) воєвідська управа може їх позбавити права користати з публичної жертвенности і допомог від влади і публичних установ, якщо будуть тревати довше неправильности у господарці товариства (ст. 43).

Нагляд властей над товариствами на основі повищих постанов не нарушує прав властей, що випливають з розпорядку президента з 22. квітня 1927 про нагляд і контролю над діяльністю опікунчих інституцій (ст. 44).

Міністр внутрішніх справ видасть ближчі постанови щодо способу ведення реєстру, зголошення внесків, форми оголошень, доступ до реєстрів, способу поведінки у справах реєстрації, врешті щодо реєстраційних оплат та оплат за відписи і витяги з реєстру (ст. 45).

Д-р Степан Баран.

ГІТЛЕР КАНЦЛЕРОМ?

Чужинецькі журналісти в Берліні кольпортують вістку, що на чолі німецького уряду стане як канцлер Гітлер. Віцеканцлером і міністром закор. справ мав би стати дотеперішній президент Палати Ґерінґ. Зате дотеперішній президент Палати Шляйхер залишиться на становищі міністра райхсвери, яке займав досі.

Знижка анґлійського фунта.

ЛЬОНДОН. (ПАТ). На льондонській біржі панувало вчора сильне пригноблення з приводу песимістичних вісток з Америки у справі воєнних довгів. Фунт упав до найнижчого в цьому році рівня 3.27 дол. за 1 фунт.

Катастрофа гидропляну.

ТУЛЬОН. (ПАТ). Військовий гидроплян упав в околиці Гірес і втопився разом із залогою, зложеною з 3 осіб.

Українські батьки і матері! Переведіть шкільні плебісцити з домаганням української мови навчання за всі літи, які на 1. вересня 1933 р. будуть у шкільному віці (7 до 14 літ життя) без огляду на те, чи вони ходять до школи, чи взагалі ще не ходили до школи.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З 21. ЛИСТОПАДА 1932.

ПРОСПЕР МЕРІМЕ. 13)

ВОВКУЛАКА.

Він представив мене пані Довгелло, тітці панни Івінської, яка приняла мене дуже чемно і заговорила зі мною про мої останні статті в кенігсберґському „Науково-літературному Вістнику".

— Пан професор — сказав граф — хоче пожалітися перед вами на панну Юлію, яка зробила йому дуже злобного збитка.

— Це дитина, пане професоре. Треба їй вибачити. Вона доводить мене саму часом до розпуки своїм пустійством. Я в шіснацятому році була поважнішою, як вона на двацятому; але в дійсності вона добра дівчина і має багато добрих прикмет. Дуже музикальна, малює чудово квіти, говорить однаково добре по французьки, по німецьки і по італійськи... Вишиває...

— І пише вірші по жмудськи! — додав, сміючися, граф.

— Вона неспосібна на це! — кликнула пані Довгелло, яка мусіла виправдувати тепер сваволю своєї сестрінки.

Пані Довгелло була дуже освіченою людиною і знала традиції свого краю. Розмова з нею подобалася мені незвичайно. Вона читала багато наших німецьких журналів і мала дуже здорові погляди в справах мовознавства. Признаюся, що я не завважив навіть, як минув час, тоді як панна Івінська одягалася; але він видався дуже довгим графові Шемйотові, який то вставав, то сідав, то підходив до вікна і бубнив пальцями по шибах, як людина, що тратить терпець.

Вкінці, після яких трьох чвертей години появилася, в товаристві своєї французької ґувернантки, панна Юлія, з грацією і гордістю несучи на собі сукню, якої опис вимагав би багато більших відомостей у тому напрямку, як їх маю.

— Чи я не ґарна? — спитала ґрафа, обкручуючися поволі довкола себе, щоби він міг бачити її з усіх боків.

Не дивилася ні на ґрафа, ні на мене, дивилася на свою сукню.

— Щож ти, Юлько? — сказала пані Довгелло — чому не витаєшся з паном професором, який жаліється на тебе?

Ах! пан професор! — скрикнула з чарівною мінкою, — щож таке я зробила? Чи хочете наложити на мене покуту?

— Ми самі наложили би її на себе, панно Юліє, — відповів я — якби зреклися вашого товариства. Я далекий від того, щоби жалітися на вас; навпаки я щасливий, бо завдяки вам довідався, що литовська муза відроджується величавіша, ніж колинебудь.

Вона схилила голову і затуливши обличча руками, але так, щоби не побурити собі волосся, промовила тоном дитини, що крадьки зїла конфітури.

— Вибачте мені, я вже більше не буду!

— Ні, не вибачу вам, дорога пані, — сказав я, хіба аж сповните ту обіцянку, яку були ласкаві дати мені у Вильні, у княгині Катерини Пац.

— Яку обіцянку? — спитала, підносячи голову і засміялася.

— Ви вже забули? Ви обіцяли мені, що коли ми стрінемося в Жмуді, то покажете мені один народній танок, про який ви оповідали чуда.

— Ах! „русалка"! Я виглядаю в ній захоплюючо; а ось саме особа, якої мені треба.

Підбігла до столика, на якому були зложені нотні зшитки, бистро розгорнула один, поставила на пульт фортепяну і звертаючися до своєї ґувернантки закликала:

— Ану, дорогенька, аллегретто престо.

І заграла сама, не сідаючи, щоби зазначити темпо.

(Продовження буде.)

Як живуть і працюють у радянському селі.

Розмова з колишнім сельробом, який — розчарований — вернув до Галичини з У. С. Р. Р.

Повернув з Рад. України земляк-галичанин, своєрідний „репатріянт“ з другої частини тої самої рідної землі. Користаючи з нагоди та його ласкавої згоди (яку в таких випадках рідко вдається добути, здебільша через острах за долю близьких, залишених під совітською владою) — ми завдали йому низку питань, які оце оголошуємо разом з відповідями: його інформації тим цікавіші ш. читачам, що це людина, яка працювала весь час на селі, та крім того це власник назвиська, яке відоме міліонам: це п. **Василь Франко,** братанок великого письменника, тесля. Виїхав він на Радянщину 10. червня 1931 року, а вернув 28. жовтня 1932, себто був у Совітах несповна півтора останнього року. Виїхав туди й вернув легально, за польським пашпортом, з дружиною і двоїма дітьми. Однак їхав туди як щирий ідейний симпатик більшовиків і їхніх „радянських“ порядків, будучи тоді членом партії Сель-Робу. Продав тут хату і кусник грунту з наміром більше назад не вертати.

— Як-же ви й ваша рідня жили на Радянщині, де працювали?

— Працював я у березанському радгоспі ім. Ворошилова, київської округи. Працював як стельмах, від 6-ої рано з перервою на обід від 12—2. і потім до 6-ої вечір. Харчувався у спільній харчівні („столовці“) разом зі жінкою, яка працювала там-же. Діти були в „яслах“. Мешкали ми в родинному бараку, де містилося 18 родин. Зимою мешкали діти в бараку, а на харч для дітей видавала управа радгоспу місячно на дитину: 3 кг. муки, 2 кг. пшона і деколи 1 кг. мяса. Харч у харчівні був одноманітний і складався: снідання — пшоняна зупа і 100 гр. хліба, обід — борщ, каша і 200 гр. хліба (борщ — це була вода, капуста і бараболя), каша без товщу та і мало її, вечором то само, що й на снідання. Харч для всіх однаковий щодо якости і скількости і — мало його. Відпочинок припадав на кожний 6-ий день. Варстат все був у русі. З відпочинкового дня майже ніколи ніхто не користав. Клюбу чи читальні не було, тільки невелика бібліотека, з якої була мало яка користь. Діставав платню у грошах місячно (виплачували неправильно), на день виходило 3.50 карб. З цих грошей треба було платити за харч по 60 коп. на день від особи. Приватно не можна було нічого купити, бо й у кооперативі нічого не було. За відпочинкові дні платні не брав, хоча працював. Жінка брала місячно 23 карб...

— Як виглядав ваш радгосп?

— Він має 6.000 га, з колишніх селянських грунтів (селяни мали по 100—200 десятин). З решти грунтів створили селяни колгосп, або остали при хаті і городці і працювали як зарібники. Завідує радгоспом управа з 4-ох членів призначених ком. партією. Крім цього є контора, яка веде адміністрацію радгоспу. (Цих 4-ох членів управи це: директор радгоспу (генеральний), технічний (агроном), управитель достави і праці (над робітниками). У конторі було около 150 урядових робітників. У сезоні працювало около 1500 (також вербованих) робітників, постійно було зайнятих 600 робітників. Господарка поставлена мізерно. Нібито вона повинна була бути змашинізована, але через постійні дефекти та псуття машин, працюють головно кіньми і волами. На радгоспі були 4 трактори, комбайн (господарська машина) позичали. Волів було 780, коней 160, коров 800, але через зиму майже половина виздихала через брак паші і недогляд. Господарські будинки були будовані недбало з дощок. Ховали около 3.000 штук свиней, з яких половина виздихала. Ціла господарка була ведена погано. Обраховували, що управа 1 га. землі машинами коштувала 280 карб., а кіньми або волами 60 карб. Яких 200 віялок все стояло під голим небом, навіть зимою. Вози, сані, взагалі госп. знаряддя лежали під голим небом. Трактори були дуже лихо накриті. Управа й умові робітники були куди краще платні та харчувалися приватно. Управа заробляла місячно від 300—500 карб., а службовики у конторі по 120—150 карб.

На радгоспі була одноклясова школа, для дітей до 14 літ були ясла. До школи ходили від 9-го року життя, старші ходили до ясел тільки для харчів. До вищої школи ходили до містечка Березані (7 км.). Шкільного примусу не було. Для культурних потреб робітників радгоспу служила — як це згадано — бібліотека, з якої майже ніхто не користав, часом кіно, радіо, театр. вистави (аматорські) з довоєнним репертуаром, збори. Лікарська опіка (фельчерка) і підручна аптика та шпиталь у Березані служили на випадок недуги. Лікарська опіка була невистарчаюча через брак ліків і харчів.

Для управи і службовиків були 3 деревляні будинки, для фізичних робітників було 12 бараків, з них 3 родинні, решта для нежонатих; спільні салі на 40—100 безженних. Постійні робітники, навіть нежонаті, могли мешкати по 5—10 в кімнаті. За селянство партія не дбає, каже, що воно „не є потрібне“, бо його має заступити „сталевий кінь“ (трактор).

Усі 4 директори були по національности: 1 жид, 2 москалі й 1 змосковлений литвин. У конторі була половина українців.

— Як переводиться колективізацію?

— Колективізація сільського господарства основується, як відомо, передовсім на „розкуркуленню“. А розкуркулюють ось як: гурт комсомольців зі секретарем ячейки вибралися з радгоспу на село. Заїхали до т. зв. куркуля, який мав нужденну хату і пів десятини землі. В хаті було 5 дітей. На запит господаря, за чим вони прийшли, сказали, що будуть його розкуркулювати. Усі його речи скинули на верету, комсомолець деревом повибивав вікна, розвалив піч, виламали двері і відїхали, оставляючи селянина з дітьми при 30 ступенях морозу...

Члени колгоспів живуть у своїх хатах, грунти віддали на спільну обробітку. За працю отримують 1 фунт (40 дкг.) жита, грошей ніяких, мануфактуру мусять купувати за власні гроші. Колгоспом завідує сільрада. Увесь збір по потрученню на заробіткову плату (цих 40 дкг.) і на засів (не все вистарчає) забирає держава. Живуть цими 40 дкг. (тільки в літі), гарбузами й огірками. Ходять голі, босі і голодні. Член колгоспу може все залишити і піти шукати праці.

— Якіж висліди господарки на радянських господарствах.

— До 1927 р., коли зачалася колективізація, копа збіжа видавала 8—12 пудів зерна (160 кг.) В 1932 р. на моїм радгоспі копа видавала вже **11 фунтів** (4 і пів кг.). 1 га. видавав пересічно 6 кіп, а обробітка його коштувала 280 карб. Радгоспи робили тзв. соцзмагання: район-повіт давав перехідний червоний прапор і 500 карб. нагороди для того радгоспу, який найшвидше зорав і засіяв землю. Радгосп, на якому я працював, отримав одно і друге, але здобули цей „успіх“ у той спосіб, що орали на 1 цаль глибоко і зараз сіяли (зерна мали доволі). Скінчилося на тому, що бурян все здушив і тому був такий малий урожай...

— Чи ви виїзджали куди поза свій постійний осідок?

— Виїзджав до Києва, Харкова і на села, так, що орієнтуюся в життю міського і сільського робітника.

— Чи на підставі власних переживань, розмов і обсервацій вірите в успішність більшовицьких плянів?

— Не вірю і селянство не вірить. Усі чекають чогось, якоїсь зміни.

— Чому ви вернули і чи жалієте, що вернули?

— Вернув, бо не міг вже прожити. На кожному кроці бачив я неправду. Розчарувався цілковито в ідеї, якій досі вірив. Не жалію, що вернув, хоч тепер я безробітний і живу з родиною у безробітного тестя...

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З 21. ЛИСТОПАДА 1932.

О. І. БОЧКОВСЬКИЙ. 8

Молода Бретанія і необретонський активізм.

Р. Емон відтак ілюструє це твердження цілкома прикладами. Щодо літератури, скажім, то кімри й ірляндці мають перевагу над бретонцями й шотляндцями. Але щодо мистецтва, то жадний із кельтських народів, навіть ірляндці не можуть конкурувати з бретонцями. З музичного боку кельти не були надзвичайно обдаровані взагалі. Проте істнувала деяка своєрідність старо-кельтійської музики, основні риси якої тепер зможуть реконструовати лише всі кельтські народи спільними зусиллями. Зрештою є чимало завдань політичного характеру, які легше полагодити інтеркельтійським порозумінням. Зовнішній світ про сучасних кельтів знає небагато, й до того ще не завсіди має безсторонні інформації. Модерна кельтольогія вивчає передусім старих кельтів. Сучасними кельтами цікавляться головно німецькі кельтольоги, а подекуди також романістика. Напр., у збірці „Мова й культура германо-романських народів“ у романістичнім її відділі вийшла в 1930 р. дуже цікава дисертація Маргарети Цур про бретонський реґіоналізм у Франції (Der bretonische Regionalismus in Frankreich), де джерельно змальована стара й нова фаза бретонського національного відродження. Взагалі інформаторами про кельтів є здебільшого французи та англійці. Із психольоґічно зрозумілих причин їхні інформації, наскільки іде про сучасний неокельтійський національний ренесанс, не можуть бути зовсім безсторонніми. Отже кельти самі мусять подбати про відповідну інформацію щодо своїх змагань. Це теж одно з головних завдань новочасного інтеркельтизму. Але під цим оглядом кельти у подібнім положенні, як і славяни. Перед ними виринає питання про міжкельтійську мову для взаємного порозуміння. Досі на панкельтійських святах і конгресах їм доводилося користуватися англійською та французькою мовою. Але по 1) це технічно не вирішує цієї справи зовсім, а по 2) з національного боку (з огляду на франко- та анґльо-кельтське ворогування) тепер це не до прийняття. Пекуче це питання, нарешті, вирішили дуже оригінально: з ініціятиви бретонців інтеркельтійською мовою вибрали есперанто. Від кількох років часопис „Ґуаляри“ видає есперантською мовою спеціяльний квартальник **„Nord-Okcidento. Interkelta kaj Futmondarevuo“** (Північно-західній міжкельтійський та світовий журнал), що програмово та систематично інформує про сучасне життя усіх кельтських народів. Крім цього була заснована **„Internacia kelta biblioteko“** для ознайомлення чужини з новочасними кельтійськими рухами. Досі в цьому видавництві вийшли згадана вже тут статистична анкета про сучасне поширення бретонської мови та есперантсько-бретонський словник. Передбачують видання нарис[illegible] історії національного відродження кімрів.

Інтеркельтизм, як бачимо, свою інформаційну та пропагаційну акцію трактує зовсім реально, чого не можна сказати про деякі пляни панкельтизму, радикального забарвлення. Вони наявно романтичні та суто утопійні. У них виявляється, так би мовити, максималізм молодого панкельтійського захоплення. До таких фантазій слід зарахувати мрії деяких панкельтійських романтиків про політичну унію між Бретанією та Ірляндією, або про якийсь державно-політичний союз між усіма кельтами взагалі, який наперед стоїть на перепоні їхнього територіяльного пошматування та цілковитої ґеографічної ізоляції. Таку зовсім нереальну та суто містичну програму має, наприклад, панкельтійське угрупування „Evit Keltia (Задля Кельтії), засноване одним з організаторів ренського замаху — Жесе.

Звичайно, вплив більше розвинених кельтійських національних рухів, як кімбрійського а після світової війни особливо ірляндського, — на бретонські національні змагання є поза всяким сумнівом. По звязку з ренським замахом у паризькій пресі були досить прозорі натяки на ролю Ірляндії в новобретонськім активізмі. Писали, що візита французького премієра в ірляндського амбасадора в Парижі була головно призначена питанню „кельтійської офензиви“ у Бретанії. Є фактом, що бретонські активісти проходять свою національну школу в Ірляндії. Цим пояснюється наявний радикалізм і непримиренна войовничість саме кельтійських орієнтацій серед бретонців.

(Продовження буде.)

Конференція Гітлера з Гінденбургом.

Президент Гінденбург перевів учора конференції з Гінденбургом, Кавзом і Дінгельдеєм. Сьогодні відбудеться його розмова з Гітлером, на яку цей останній прибув з Мінхену до Берліна літаком. До розмови між Гітлером і Гінденбургом привязують загально велику вагу. Шанси порозуміння між ними в останньому часі сильно зросли. Одночасно прийшло до наближення між центрум і нац. соціялістами, так, що нині говорять уже про започаткування спільної акції для управильнення ситуації у Прусах і для вибору нового премієра в часі найближчого засідання пруського сойму.

Наші євангелики простують.

Павло Крат, пастор „Союзу українських еванг. реформованих громад“, прислав нам спростування на нашу статтю п. з. „*Евангельські хлібоїди*“ („Діло“, ч. 235) з дати: Коломия, 31. X. 1932. Спростування це, як і подібні спростування пастора М. Жураковського, прислане до нас теж з Коломиї 2. XI. 1932, не відповідає вимогам закону, тому містити їх ми не обовязані. Одначе тому, що хочемо в одному з найближчих чисел „Діла“ розглянути ще раз ті шкоди, що їх приносить нашому народові протестантська акція, розбиваючи нашу національну і релігійну одноцільність, — містимо для інформації українського загалу спростування п. Крата в цілости, виправивши в ньому тільки мову.

Отже п. Крат пише:

Неправдою є, що українські евангелики реформовані, спробувавши творити пресвитерську або т. зв. реформовану церкву, злучувалися і розлучувалися з евангельською церквою авгсбурського і гельвецького визнання в Польщі та з виленською консисторією. Натомість правдою є, що не маючи правного становища, пробували осягнути його через посередництво евангельської церкви а. і г. визнання в Польщі, маючи на меті створити в будуччині самостійну реформовану церкву в українськім народі. Колиж повища ев. церква а. і г. визнання в Польщі виявила тенденцію влучити українських евангеликів реформованих у свої німецькі парафії, тоді українські реформовані, зорганізовані в Союз українських евангельських реформованих громад, повищезгадану церкву полишили, а до виленської консисторії взагалі не прилучувалися.

Неправдою є, що пастори П. Крат, М. Жураковський, Л. Бучак, П. Яремко і кількох діяконів зробили акцес до „польського евангельсько-реформованого костела у Варшаві“. Натомість правдою є, що Союз українських евангельських реформованих громад, після переведення плебісциту по своїх громадах і на засіданні своєї Пресвитерії, — щоби стати легальною церковною організацією, щоби мати право вести метрикалії, щоби мати право подавати дітям своїх членів науку релігії у прилюдних школах, щоби мати місце і голос у Вселенськім Союзі Реформованих Церков, — зробив акцес не до „польського костела“, а до евангельсько-реформованої церкви в Польщі, зложеної з ріжних національностей.

Неправдою є, що український евангельський реформований рух є небезпекою для української національности і єдности, як також неправдивим твердженням є, що він є „рухом кириництва, рухом руїни“. Натомість правдою є, що евангельський реформований рух, хоч має своєю цариною духовне відродження одиниць в українськім народі, в тому самому часі ділає як підойма загального духовного та культурного відродження цілої нашої української нації, за що доказом є ті села, в котрих є громади нашого Союзу. Українська евангельська реформована справа є тепер одним з головніших питань на міжнародній евангельській церковній арені, чим спричинює також зацікавлення протестантського світа і загальними українськими справами.

Неправдою є також, щоб українські реформовані відігравали хоч якунебудь подібну ролю сумної слави колишніх „хлібоїдів“. Натомість правдою є, що Союз українських евангельських реформованих громад від консисторії евангельсько-реформованої церкви в Польщі ніякої фінансової допомоги не одержував, не одержує і одержувати не буде.

Коломия, 31. X. 1932.

Павло Крат,
пастор Союзу українських ев. рефор. громад.

Студентські справи.

Загальні Збори Медичної Громади.

Дня 6. XI. ц. р. відбулися Загальні Збори Т-ва „Медична Громада“ у Львові. Вибрано новий Виділ у такому складі: голова Копач Роман, заст. голови Ольшанський Володимир, секретар Бачинський Ярослав, скарбник Стефаник Лука, бібліотекар Фіголь Марія, господар Сологуб Теодозій; члени Виділу: Гнідець Іван і Кузьмович Микола; заступники членів Виділу: Галібей Богдан і Беч Любомир.

Студентське життя в Брні.

Загальні Збори Української Студ. Спілки у Брні, ЧСР., відбулися дня 12. XI. ц. р. Членами нової управи вибрані: голова Петро Газдайка, заст. голови Іван Духницький, секретар Михайло Ничь, скарбник Василь Бродович, бібліотекар А. Д. На Зборах передискутовано завдання давнішого й сучасного студентства за кордоном. Рішено звернути найбільшу увагу на пропагування української культури і навязання приятельських звязків з чужинцями. В тій ціли вже мин. року У. С. С. вступила до Союзу Словянських Студентських Організацій у Брні і разом з ним організувала публичні спільні виступи.

Умовини життя і студій у Брні стають з року на рік чимраз тяжчі. Саме удержання тут багато дорожче, як у краю. Університетські оплати для чужинців подвійні. (За 2 семестри около 1.500 ч. к.). Надії на якісь стипендії або заробітки виключені.

Всяку кореспонденцію до У. С. С. просимо слати на адресу: Ukr. Stud. Spolek, Brno, Na pískach 5 „Maria“ (Jídelna). На листи інформаційного характеру, в котрих не буде залучено в міжнародніх марках 2 зол., не відповідаємо. На одержання посвідки з тутешньої високої школи, потрібної до вироблення пашпорту, заінтересовані мусять присилати 8 зол.

Уповн.

МІН. БЕК ВИЇХАВ ДО ЖЕНЕВИ.

ВАРШАВА, 19. 11. ПАТ. Сьогодні міністр закордонних справ Бек із шефом кабінету Дембіцьким виїхав до Женеви.

По дорозі поступить до Берліна та відвідає мін. Нойрата.

ТРОЦЬКИЙ В НЕАПОЛІ.

НЕАПОЛЬ, 19. 11. ПАТ. Приїхав тут на кораблі „Прага“ Троцький із жінкою та приятелями.

ЯК ВІДБУЛАСЯ КОНФЕРЕНЦІЯ ГІТЛЕРА У ГІНДЕНБУРГА.

БЕРЛІН, 19. 11. ПАТ. Сьогодні в год. 11.30 през. Гінденбург приняв на більше ніж півтора-годинній авдієнції голову нац.-соціялістів Гітлера. Розмова з початку була довірочна й відбувалася в чотири очи між Гінденбургом і Гітлером. Щойно опісля попросили держ. секретаря Майснера.

Офіціяльний комунікат каже, нібито Гітлер зажадав, щоби для нього віддали теку канцлера. Вістка, що Гінденбург приняв Гітлера, зелектризувала юрби Гітлерових прихильників, які від вчасного ранку збиралися перед будинком при Вільгельмштрасе. Як Гітлер виходив із будинку юрби привитали його оваційними окликами, відпроваджуючи його авто до готелю.

ГАЙНЕ-МЕДІНА В ТЕРНОПІЛЬЩИНІ.

ТЕРНОПІЛЬ, 19. 11. ПАТ. Останніми часами занотували два випадки недуги Гайне-Медіна в тернопільському воєвідстві. Зголосили по одному випадку в селі Гаї та в селі Чернелеві в тернопільському повіті.

НОВИНКИ

— **Вийшли на волю.** Дня 18. листопада вийшов на волю студент львівської політехніки Павло Борошенко. Його арештували були в звязку з нічною стріляниною на Цитаделі, про яку свого часу повідомляв ПАТ. Разом із Борошенком вийшли на волю три інші студенти, останні з арештованих свого часу в українськім Академічнім Домі, а саме управитель Акад. Дому Маркусь і студ. Витвицький, Дражньовський та Марченко.

— **Еп. Хомишин на авдієнції у папи.** Повідомляють, що папа приняв станиславівського владику на приватній авдієнції.

— **Виклади в наших наук. інститутах.** 18. ц. м. відбувся в „Укр. Наук. Інституті“ у Берліні виклад д-ра М. Антоновича „Про історичний підклад інтервенційних заходів Капніста“. В „Укр. Наук. Інституті“ у Варшаві заповіджено такі виклади: 20. XI. проф. О. Шульгин: „Патріотизм Ж. Ж. Руссо в його творах та листуванні“; 4. XII. інж. В. Вельгорський, директор Інституту Східньої Европи у Вильні: „Національна і державна проблема Прибалтики“; 11. XII. Я. Токаржевський-Карашевич: „Гетьман Пилип Орлик“.

— **Терціян політик.** Пишуть нам: Дня 16. ц. м. прийшов до української державної гімназії у Львові при вул. Сапіги громадянин Л. На сходовій клітці гімназії звертається до нього по польськи терціян і подає книжку для зголошення сторін. Коли громадянин Л. запитав терціяна, чому він говорить по польськи до сторони, що звертається до нього по українськи, то терціян розкричався: „Хоцяж то ест ваше гімназюм, але тутай не сьме биць політика. Длятеґо мам право мувіць по польску“.

— **Офіціяльна математична задача — не до розвязання!** Довідуємося, що при писемній матурі для екстерністів, яка відбувається тепер в українській гімназії при вул. Сапіги у Львові, абітуренти дістали математичну задачу, якої взагалі не можна виробити, бо в теперішній стилізації вона не має сенсу. Треба було слово „граняк“ заступити словом „остриця“, і щойно тоді можна було би задачу розвязати. Цікаво що всетаки егзамінатор-математик ту задачу оцінює і кваліфікує як „недостаточну“. Звертаємося до Шк. Кураторії з запитом, чи можна складати вину на учнів, коли не вміють розвязати зле поставленої матем. проблеми і чи годиться переводити таку матуру?

✝

В перші роковини смерти бл. п.

Д-ра Остапа Макарушки

відбудеться в Успенській церкві в понеділок дня 21. XI. в год. 12. в пол.

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ

на яке всіх свояків і знайомих запрошуе **Рідня.**

ПІСЛЯ ЗАМАХУ НА ІНДІЙСЬКОГО НАЧАЛЬНИКА ТЮРМИ.

КАЛЬКУТА, 19. 11. ПАТ. Виконавця замаху на начальника тюрми в Люке арештували. Стан здоровля начальника небезпечний.

ГУВЕРІВ ПРИЯТЕЛЬ УТРАТИВ ПАМЯТЬ.

ВАШИНГТОН, 19. 11. ПАТ. Підчас виборчої кампанії пропав полковник Робінс, особистий приятель Гувера, який при виборах відіграв визначну ролю. Думали, що Робінса бутлеґери втопили в морі. Тепер найшли його в віддалі місцевости півн. Кароляйни, де блукався від довшого часу. Лікарі ствердили, що Робінс нездужає на ослаблення памяти.

— **Відчит д-ра Д. Донцова:** „Партія чи Орден?" відбудеться в неділю 20. ц. м. в 6. год. веч. в „Українській Бесіді" (Нар. Дім).

— **„Недуги немовлят".** Заходом „Української Бесіди" та „Української Порадні Матерей" відбудеться у вівторок 22. ц. м. в год. 6. в салі „Української Бесіди", Рутовського 22, виклад Ва. д-ра Туни-Надрагової на тему: „Недуги немовлят". Всі матері просимо прибути!

— **На будову нагробника Ів. Франка** за час від 17. жовтня до 18. п. м. зложили: інж. Гладій Атанас (Братіслява) 5.40, Сільський Господар (Яцкиця) 6, Юрга Микола (Сянік) 5, П. Д. 5, Т. Романишин (Стрий) 5, д-р Околот Іван (Перемишль) 3.20, Іванович Антін (Львів) 10, Т-во „Карпатія" (Львів) 50. Разом 89.60 зол.

— **Іспити зрілости для екстерністів** відбудуться у весняним речинці у 1933 р. у березні та квітні. Прохання треба вносити до львівської Кураторії до дня 31. грудня 1932 р. включно долучаючи: метрику народин, шкільні свідоцтва, а при доповняючім іспиті ґімназійне свідоцтво зрілости, найсвіжіше свідоцтво моральности, життепис, список польських і чужинних лектур, три однакі фотографії, на яких громадська управа має ствердити тотожність особи і чековий відрізок Почтової Каси Ощадности як доказ, що кандидат заплатив таксу за іспит зрілости 60 зол. (за доповняючий іспит тільки 15 зол.) Скарбовій Палаті у Львові на конто 38.000 з дописком: „на спеціяльний фонд Кураторії Львівської Округи, такса адміністраційна.

— **Тиф замісць Гайне Медіна.** В останніх тижнях не було ніяких нових випадків недуги Гайне-Медіна в Галичині, зате у трьох воєвідствах появився черевний тиф. У звязку з тифом влада загострила перевірку при доставі молока.

— **Українець промовцем на польськім державнім святі.** Пишуть нам з Рави Руської: Польське громадянство Рави Руської святкує річно день 11. листопада як роковини повстання польської держави. Кожного року по богослуженнях під збудованим у ринку памятником Пілсудського відбувається урочистий поранок. У цьому році виголосив святочну промову на поранку вперше українець, тут. суддя д-р Левицький Павло. Чим це пояснити, ніхто не знае.

— **У повітовім уряді Кути** пов. Косів приверпнули віподенну необмежену телеграфічну й телефонічну службу.

— **Пожежа.** У Мостах Вел. у будинках Марії Шийки вибухла пожежа та перекинулася на будинки Вас. Синюти й Марії Навроцької. Згоріли будинки із живим і мертвим інвентарем. Шкоди є на яких 10.000 зол.

— **Віз зударився з автобусом.** У Белянах біля Кракова віз, наладований соломою, що був без візника, наїхав у повному розгоні на автобус. Автобус розбився. Чотирьох людей було тяжко ранених, а кількайцять лекше.

— **о. Гльонд не їде до Риму.** У Варшаві розійшлася була поголоска, що примас о. Гльонд мае бути іменований префектом Конґреґації Поширювання Віри.Міродатні кола заперечили поголоску.

— **Арештували єзуїтів.** У звязку з викриттям тайної політичної організації в Ковні, яка виступала проти уряду, поліція перевела ревізію в тамошнім монастирі оо. Єзуїтів. Від якогось часу литовська поліція спостерегла, що ріжні визначні люди в Ковні дістають протиурядові проклямації з підписом Центрального Комітету Свободи. Ствердили, що ті відозви друкувалися в оо. єзуїтськім монастирі. У звязку з цим арештували єзуїта о. Лавкайтіса й трьох інших молодих католицьких діячів на Литві.

ВІДГУКИ ДНЯ.

„Фромаж аля крем".

Приходжу нині до редакції і застаю на бюрку хабар.

— Це для кого? — питаю.

— Для тебе! — відповідають і кожний показуе таке саме.

„Фромаж аля Крем" — а під сподом „М. Ц." і конюшинка. По середині коровина на тлі гір.

Одним словом: сир „Маслосоюзу".

Оглянув я його здержуючи віддих, бо знаю з досвіду, що його можна багато зїсти, якнайменше нюхаючи.

А потім поставив і взявся до писання якогось фейлетону. Чи не про політику...

Пишу і чую щось смердить! Думаю собі: політика! Цеж така річ, що в ній дуже часто чимсь заносить.

І пишу:

„Відносини в нас нічого собі!...

Смердить...

„Політична ситуація є того роду"...

Ой! щось смердить.

„Ми докладно здаемо собі справу з катастрофального положення"...

Гей! таки дуже смердить...

Відложив я перо, перестав навіть думать про те що писав, але атмосфера лишилася.

Розглядаюся, а то сир. Круглий, в зрібнім пагірчику, з коровиною посередині.

Добрий сир.

А головне, що дуже в нас потрібний. Повинні його наші купувати як найбільше, бо може стати в пригоді.

Наприклад у якійсь інституції.

Прийде Контрольна Комісія, знайде щось не в порядку.

— Ов, панове, тут щось смердить.

А Управа тиць —

— Це — каже — сир. „Фромаж аля Крем".

І Контрольна Комісія підписуе: „Все в порядку".

А що в нас, край, столиця і так загалом досить мае інституцій, у яких щось не теє — то направду, як найбільше тих сирів у нашу симпатичну країну!

Поратують неодну уЯраву.

Але й без тих суспільних прикмет він вартий уваги.

Вкраєш, заткаеш ніс, укусиш — розкіш.

Галактіон Чіпка.

— **Найславніші сучасні поляки.** На таку тему зробив собі варшавський „Курер Поранни" анкету. Оцевидячки голосували його передплатники. Питали за найбільшими іменами в науці, мистецтві та літературі. При кінці склали комісію знавців, які поділили вибраних на 10 відділів. У першій листі вийшли такі імена: наука — проф. Т. Зеліньский, література — Штаф, театр — С. Ярач, музика — Шимановський, малярство — Вичулковський, різьба — Г. Куна, фільма — Поля Неґрі, спорт — Кусоціньский. Був клопіт, бо не було місця ні для Падеревського, ні для Сольського, ні для пані Кюрі-Складовської. При іншій системі голосування місце вченого заняв Брікнер, місце композитора Шимановського — Кепура, місце Полі Неґрі — Старевіч (!), у літературі виступили імена Беренга та Тетмаєра. Яка вартість цих анкет, усі знаемо. Широка маса голосуе за іменами, які приносить найчастіше преса і поняття „найбільший" значить „найпопулярніший".

— **Вовки на Виленщині.** У північно-східній частині новгородського воєвідства, що притикає до Виленщини, появилися цілі стада вовків, які наробили великих шкід. В одній місцевості вовки кинулись на ціле стадо худоби й заїли кілька коней. Підчас одної облави застрілили 12 вовків.

— **Велика пожежа в Лодзі.** Вчора вечором вибухла в Лодзі пожежа у паровому млині при вул. Якова. За кілька хвилин триповерховий будинок став у полумені. Величезні склади збіжа, які находились у безпосередньому сусідстві млина, вирятувались лише тому, що їх ділив від обхопленого пожежою простору грубий мур. Зате згорів сусідній мешкальний будинок. Сам млин згорів до основ. Втрату обраховують на 750.000 зол. Причина пожежі невідома.

— **Похорони жінки Сталіна.** Жінка Сталіна, Алилуєва, померла наслідком апендицита. У похоронах узяло участь військо, яке стояло по обох боках дороги від хати аж до цвинтаря. Перед домовиною, що була вкрита червоним шовком, їхав кінний відділ ДПУ. За нею йшов Сталін із дітьми і 50 найближчих його приятелів, між ними Бухарін. Орхестра ДПУ грала весь час „Ви жертвою впали". З приводу смерти Алилуєвої головачі комуністичної партії видрукували офіціяльний поклик.

— **Смерть ученої ворожки.** У Ню-Йорку померла Евангелина Адамс, найславніша американська ворожка, що називала себе астрольоґом. Від 1914 р. вона виконувала свою професію зовсім явно, бо після процесу суд признав, що астрольоґія це наука, а не ворожбицтво. Міс Адамс передсказала точні дати смерти Едварда VII і Джона Пірпонта Моргана старшого, який постійно звертався до неї за радою у своїх інтересах, пожежу Віндсорського готелю в Ню-Йорку і біржеву крізу у 1929 р. Зате помилилась щодо теперішніх американських виборів, мабуть тому, що 90 відсотків людей віщували успіх Рузвельтові. Нюйорська ворожка заявила, що якщо Франклін Рузвельт виступить проти Гувера, то перемога Гувера певна. А все ж такі голосні помилки не зменшували числа її клієнтів і вона заробляла річно не менше як 50.000 долярів.

— **Ріжні вістки.** Голяндський уряд прохав д-ра Екенера, командаита „Графа Цепеліна", щоби він надумався, чи не зможе наладнати постійну воздушну комунікацію між Голяндією і Індією. — Наслідком недавнього страйку в Берліні управа міських залізниць, трамваїв і автобусів звільнила 2500 осіб із посади. Університет у Бреславі зачинений наслідком студентських заворушень; націоналісти протестували проти новопризначеного професора права Кона. — Нюйорська поліція перевела нові арешти осіб, підозрілих у змові при вбивстві дитини Ліндберга. — Скількість безробітних у Відні зросла цього місяця; вона більша, як минулого: 115.796 осіб дістає постійну підмогу. — Провідники всіх племен неґрів Таґаніки зїхались на конгрес і звернулись до уряду з домаганням, щоби той повернув їм давне право продавати як власність найдену слоневу кість. — У Чехословаччині зросло дещо число безробітних до 479.247 осіб. — Французькі метерольоги обіцюють Франції гостру зиму. — Американський посол у Парижі Едус зголосив негайно свою димісію, довідавшись про вибір Рузвельта. — Президентські вибори в Спол. Державах проминули дуже спокійно; ранено всього 25 осіб, тільки 3 особи тяжко. — У новім німецькім парляменті нема ніодного жида, бо кілька соціял-демократичних послів, жидівського походження, не вважають себе жидами.

— **300-ліття відкриття бактерій.** 14-го ц. м. святкували в Гаазі 300-ліття від дня народин ученого Антона фан Леювенгока, що дав товчок до розвитку нової медицини, відкривши бактерії в живих організмах. Леювенгок жив у малім містечку Дельфт і торгував голяндським полотном, захоплюючись у хвилинах дозвілля виробом шліфованого скла. Він зробив перший справжній мікроскоп, завдяки якому міг заглянути до недоступного досі світа мікроорганізмів. У 1677 р. він описав сперматозоїди у собак і інших звірят, відтак ствердив, що дріжджі складаються із мікроскопічних округлих частинок. Дарма, що свої праці представив він фільософічному товариству у 1683 р. вони не звернули на себе більшої уваги. Аж коли Французька Академія Наук вибрала його своїм членом у 1697 р. слава його почала зростати. Помер він у 1723 р. у Дельфт.

— **Амнестія для мокрих.** Новововибраний губернатор стейту Мішіґен, Комсток, заявив, що першим його обовязком буде проголосити амнестію для „мокрих" себто для всіх, що нарушили протиалькогольні закони. У Мішіґені ці закони були виїмково суворі і деякі „мокрі" були засуджені навіть на досмертну вязницю.

— **Англійська преса про Нобелівську премію.** Назагал уся англійська преса приняла з великою втіхою цьогорічне відзначення Комітетом Нобля такого популярного письменника як Гельсуорті. Часописи звертають увагу на факт, що коли досі німецька та французька література мають уже пять лавреатів, англійська мала тільки двох: Кіплінґа та Шова; Ейтса, ірляндця, що пише по англійськи чомусь не згадують. „Дейлі Телеґраф" робить тільки одно застереження: питається, чи доцільно давати такі високі премії таким письменникам, що й так заробляють величезні гроші.

— **Лише для знавців-смакунів.** Замісць дорогих присмаків споживайте дешеві, але дуже віджививні десерові сирки „Fromage à la Crême" Маслосоюзу. Вони своїм смаком і пікантерією нічим не уступають „ворої камамбер" зате багато дешевші.

— **Хто виграв на льотерії?** У третьому дні тягнення Класової Льотерії впали головніші виграні на такі числа: 10.000 зол. на ч. 8779, 5.000 зол. на ч. 118.016, 71.165, 1000 зол. на ч. 97.927, 147.278, 59.478, 75.947, 500 зол. на ч. 130.392, 76.930, 115.548, 78.821, 136.815, 95.080, 400 зол. на ч. 54.932, 135.525, 14.363, 116.049, 74.260, 146.976, 23.471, 32.375, 127.042, 112.368, 6.038, 59.818, 103.837, 6.029, 200 зол. на ч. 45.162, 129.982, 80.586, 63.834, 61.926, 62.371, 95.155, 122.514, 83.440, 102.597, 64.116, 129.982, 114.081, 23.487, 134.270, 6.001, 37.494, 25.087, 61.690, 62.190, 35.658.

— **Справлення помилок.** У вчорашньому (258) числі „Діла" через недогляд коректора переставлено заголовки двох заміток: **„Українське мистецтво на першому місці" і „Підготовка першої української фахової школи в Америці".**

—o—

З театру.

ТЕАТР РІЖНОРОДНОСТЕЙ: *„ЦІЛУНОК ПЕРЕД ЗЕРКАЛОМ"*, песа на 8 яв *Фодора.*

Коли ця песа йшла в театрі Райнгарда, німецька преса передавала точний її зміст і цей зміст заступив деяким часописам сензаційну кримінальну хроніку. Читачі аж при кінці фейлетону довідались, що це не подія із судової салі, а сюжет нової драми. Оповідати його тим, що хотіли би оглянути песу може хіба злобігшно злобний рецензент, який хоче зіпсувати глядачеві найсильнішу пружину драматичного враження — його цікавість.

Є у песі Фодора одна глибша думка про враження, яке робить на нас обличчя близької нам людини, коли нежданно побачимо його у зеркалі. Гавптман у розмові зі своїм Екерманом, Шапіром, сказав раз, що якби з усієї нашої культури мали ми після могутнього катаклізму залишити прийдешнім первісним людям якийсь один предмет, то він вибрав би зеркало; від погляду людини в зеркало починається розвиток драматичної творчости. Для чотирьох осіб цієї песи зеркало стало засновком трагедії.

Фодор пішов більше за чисто театральними ефектами, ніж за психольогічною проблемою. Тому то його песа має всі ті характеристичні ознаки, якими автор притягає широку публику; є в ній і дещо пікантерії, і неодна патетична сцена, і невинна тінь лиховісного револьвера, що так часто стає останнім аргументом у конфлікті з подружою зрадою.

Песа виставлена ефектовно, з дуже добрими артистами. *м. р.*

Із судової салі.

ЩЕ ОДИН ПРИСУД НА КЛЕВЕТНИКА.

Від адвоката д-ра Макса Левицького одержали ми отсе повідомлення:

В 1929 р. видав Юліян Цісик, б. бухгальтер Центросоюзу, позбавлений посади за зловживання, летючку, в якій помістив на адресу тодішнього начального директора Центросоюзу, п. Сильвестра Герасимовича, низку закидів, які нарушували добре імя п. С. Герасимовича. Заскаржений п. С. Герасимовичем до суду за клевету, Ю. Цісик старався цілих два роки проволікати закінчення справи, покликуючи на свою оборону ріжних свідків, одначе вони виказали повну безпідставність усіх піднесених Ю. Цісиком закидів. Вкінці дня 18. XI. ц. р. запав у цій справі вирок городського карного суду у Львові, яким *засуджено Ю. Цісика за клевету, кинену на п. С. Герасимовича, на 1 місяць арешту із заміною на 150 зол. гривни.*

Д-р Макс Левицький.

—o—

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар в приватних оборотах зол. 8.89.75.

Варшавська біржа.

3-проц. поз. будів. 39 і одна четверта; 4-проц. поз. інвестиційна 100; 6-проц. поз. долярова 57 і одна четверта, 58 і одна четверта, 57.7; 4-проц. поз. долярова 51 і пів, 7-проц. поз. стабілізаційна 55.75, 55.87, 55.63.

Валюти і девізи.

Трансакції. Продажа. Купно.

Бельгія 123.65, 123.96, 123.34; Голяндія 356.20, 359.10, 357.30; Льондон 29.23, 29.39, 29.09; Ню-Йорк чеки 8.91.8 8.93.8, 8.89.8; Ню-Йорк кабель 8.92.2, 8.94.2, 8.90.2; Париж 34.96, 3505, 34.87; Швайцарія 171.70, 172.13, 171.27; Берлін 211.95.

Акції.

Банк Польський 90.50, 89.50.

ЗБІЖЕ.

Льоко Підволочиська: Фасоля краса 17.50—18.50. Інші курси незмінені.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 19. XI. 1932, за масло експортове та десерове пріма 3·00 зол., за літру молока 19—21 сот., літру сметани 0·90 зол., копу яєць 7·00—7·20 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Театр ім. Тобілевича. Знесіння — саля чит. „Просвіти".

Неділя, 20. XI. год. 7. веч. „Маруся Богуславка".

Понеділок, 21. XI., год. 7. веч. „Ой не ходи Грицю".

Вівторок, 22. XI., год. 7. веч. „Пурга" Щеглова.

Великий Міський Театр.

Неділя, 20. XI. год. 12. в пол. „Пінокіо" байка для дітей

Неділя, 20. XI. год. 3.30 попол. „Марія" (зниж. ціни).

Неділя, 20. XI. год. 7.30 веч. „Занадто правдиве, щоби було добре" (Абон. 3).

Понеділок, 21. XI., год. 7.30 веч. „Кавалерія Рустікана" й оперові арії. Виступ Пікавера.

Вівторок, 22. XI., год. 7.30 веч. „Занадто правдиве, щоби було добре" (Абон. 3).

Середа, 23. XI. год. 7.30 веч. „Занадто правдиве, щоби було добре" (закуплена вистава).

Четвер, 24. XI. год. 7.30 веч. „Занадто правдиве, щоби було добре" (Абон. 3).

Пятниця, 25. XI. год. 7.30 веч. Опера.

Субота, 26. XI. год. 7.30 веч. „Занадто правдиве, щоби було добре" (Абон. 3).

Театр Ріжнородностей.

Неділя, 20. XI. год. 3.30 попол. „Олімпія" (ціни зниж. — Абон. 2).

Неділя, 20. XI. год. 7.30 веч. „Поцілуй перед зеркалом" (Абонам. 3).

Понеділок, 21. XI. год. 7.30 веч. „Олімпія" (вистава закуплена).

Вівторок, 22. XI. год. 7.30 веч. „Поцілунок перед зеркалом" (Абон. 3).

Середа, 23. XI. год. 7.30 веч. „Поцілунок перед зеркалом" (Абон. 3).

Четвер, 24. XI. год. 7.30 веч. „Поцілуй перед зеркалом" (Абон. 3).

Пятниця, 25. XI. год. 8.15 веч. Лео Фукса рецитації, монольоги пісоньки.

Субота, 26. XI. год. 7.30 веч. „Поцілуй перед зеркалом" (Абон. 3).

Кіна.

АДРІЯ: „Мельодія серць" (з Віллі Фрічом і Дітою Парльо).

АПОЛЬО: „Непотрібна".

АТЛЯНТІК: „Пісня ночі".

КАСІНО: „Пісня ночі".

КОЛІСЕЙ: „Самітні", ревія „Веселка над Львовом".

КОПЕРНИК: „Кіноманяк" (Гарольд Льойд).

МАРУСЕНЬКА: „Кіноманяк" (Гарольд Льойд).

МІРАЖ: „Трейдер Горн".

ОАЗА: „Мексиканка" й ревія.

ПАЛЯС: „Мусиш бути моєю" комедія.

ПАН: „Із життя одної ночі".

ПАСАЖ: „Таємна шістка".

ПРОМІНЬ: „Чотирьох із легії"

СТИЛЕВЕ: Власта Бурін: „[illegible] телею".

УТІХА: „Найдавнки".

КИМЕРА: „Капітан Вален".

Закордонне радіо.

Неділя, 20. листопада 1932.

Братислава (278,8) 17.30 Двожакові твори, 19.00 Трансм. з Тужирянського Св. Мартина, 19.45 Словацький хор, 21.00 Концерт, 22.20 Циг. музика, **Гільверзум** (296,1) 15.10 Концерт, 20.55 „Обманений казі" оп. Глюка, **Міляно** (331,4) 13.30, 16.00, 19.10 Музика, **Штрасбург** (345,2) 16.45 Кам. концерт, **Гельсінгфорс** (368,1) 11.20 Спів, Рінеnен, 18.35 „Демон" оп. Рубінштайна, **Букарешт** (394,2) 10.45 Рел. хор, 20.00 „Ле Нос де Жанет" ком. опера Масе, **Білгород** (430,4) 16.00 Нар. музика, **Стокгольм** (435,4) 16.00 Хор, 17.30 Віольончеля, 20.00 „Мадам Батерфляй" оп. Пучінія, **Рим** (441,2) 16.45 Вок.-інструм. концерт, 20.30 „Мадонна Імперія" оп. Альфана, „Ле Прецiозе Рідіколе" оп. Лятуадія, **Лянгенберг** (472,2) 20.00 „Міса Соленніс" Бетовена, **Прага** (488,6) 15.00 „Продана наречена" оп. Сметани, **Відень** (517,2) 20.05 Мистці оперетки, **Харків** (937,5) 10.00, 14.30, 15.00, 16.35 Концерт, 17.30 Мист. трансмісія, 24.00 Нар. пісні.

Понеділок, 21. листопада 1932.

Ляйпціг (389,6) 20.00 „Рієнці" оп. Вагнера, **Барі** (269,4) 20.35 „Міньон" оп. Томаса, **Братислава** (278,8) 15.30 Спів, 16.10 Концерт, **Штутгарт** (360,6) 19.30 Невідомі Шубертові пісні, **Білгород** (430,4) 12.05 Концерт, 20.00 „Морана" оп. Готоваца, **Рим** (441,2) 13.00 Музика, **Прага** (509,3) 15.30 Віольончеля, 19.20 Фортепян, **Відень** (517,2) 11.30 Квартет, 19.25 „Дер Бетлер Наменльос" оп. Гегера, **Харків** (937,5) 10.00, 15.00, 19.00 Концерт, 16.35 Літ.-муз. авдиція, 18.15 Солісти, 24.00 Звуковики, **Париж** (1724,1) 13.00 Оп. музика, 13.30, 14.05 Концерт, 21.00 „Ле Мускетер о Куван" оп. Варнея.

Вівторок, 22. листопада 1932.

Кенігсберг (217,1) 19.30 Вес. пісні, **Братислава** (278,8) 18.00 Спів, **Копенгаген** (281,2) 22.05 Данська музика, **Міляно** (331,4) 20.30 „Гарна Олена" оп. Офенбаха, **Штрасбург** (345,2) 21.30 „Монна Ванна" песа Метерлінка, **Букарешт** (394,2) 20.00 „Месія" ораторія Гайдна, **Білгород** (430,4) 12.05 Нар. пісні, **Прага** (488,4) 21.00 Концерт, **Мінхен** (532,9) 12.00, 16.05 Музика, **Харків** (937,5) 10.00, 15.00, 16.35, 19.00 Концерт, 12.05 Українська музика, 14.30 Для дітей, 24.00 Оп. музика.

Львівське радіо.

Неділя, 20. листопада 1932.

11.45, 16.25 Грамофон, 11.58 Час, 12.10 Метеор. комунікат, 12.15 Симф. поранок, Сусп. боротьба з чахоткою, 14.00 Ветеринарійні поради, 14.20, 15.00 Нар. пісні, 14.40 Про малоземельні оренди, 16.00 Для дітей: „Що чувати в світі", „Перша Самбова виправа", 16.45 Куток мови, 17.00 Солісти, Опіка над дитиною, 18.00 Академія в честь Альберта Вел., 19.00 Всячина, Грамофон, 19.25 Березневий кавалір, Блізінського, 20.00 Спів Ліни Любера-Прокофієв, 20.40 Трансм. з Відня: Мистці віден. оперетки, 21.28 Спорт, 22.45 Легка й танк. музика, 22.55 Комунікати, 23.00 Танк. музика.

Понеділок, 21. листопада 1932.

11.40 Огляд преси, 11.58 Час, 12.10, 15.50, 16.30 Грамофон, 13.20 Метеор. комунікат, 15.40 Господарський комунікат, 16.00 Загибаючі памятки Львова, 16.15 Лекція фр. мови, 16.40 „Що бачать наші очі в світі, а чого бачити не можуть?", 17.00 Фортепян, Львівські вірлята, Концерт, 18.00 Легка музика, Старий кавалір на цензурованім, 19.000 Колірове чудо (творчість Софії Стриєнської), 19.15 Всячина, 19.30 На овиді, 19.45 Прес. рад. денник, 20.00 „Кармен" оп. Бізета (з грам. плит), Спорт, Прес. рад. денник, 22.30 Три знаки запиту, 22.45 Комунікати, 22.50 Танк. музика.

Вівторок, 22. листопада 1932.

11.40 Огляд преси, 11.58 Час, 12.10, 16.30 Грамофон, 13.20 Метеор. комунікат, 15.40 Господарський комунікат, 15.55 Комунікат уряду фіз. виховання, 16.00 Техн. скринька, 16.15 Відчит для учителів, 16.40 Боєва акція біля Бездан, 17.00 Симф. концерт, Сільва рерум, 18.00 Легка музика, 19.00 У 14-ті роковини, 19.15 Всячина, 19.30 „Інструменти будучини", 19.45 Прес. рад. денник, 20.00 Камер. концерт, 20.55 Спорт. прес. рад. денник, 21.05 Концерт, 21.35 Спів, Марія Куренко, 22.00 Молода Польща в Мюнхені, 22.15 Концерт брюсельського квартету, 22.55 Комунікати, 23.00 Танк. музика.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.